

Τράπεζα θεμάτων Αρχές Φιλοσοφίας Β' Λυκείου

GI_V_FIL_0_15101

44ο
ΟΜΑΔΑ Α

ΘΕΜΑ Α1

1α. Αξιοποιώντας τις γνώσεις σας, να αντιστοιχίσετε τα κριτήρια ηθικής ορθότητας (στήλη Α) με τα δεδομένα της στήλης Β.

(μονάδες 10)

Α'

Β'

1. ωφέλεια
2. καθολικός νόμος
3. αρετή
4. χαρακτήρας
5. ηδονή

- Α. Ο Επίκουρος την ορίζει ως απουσία σωματικού πόνου και ψυχικής ταραχής.
Β. Είναι ανάγκη να τον διαμορφώσουμε έτσι, ώστε να αποκτήσουμε την ικανότητα να ανταποκρινόμαστε σε ηθικά δύσκολες περιστάσεις με τον σωστό τρόπο.
Γ. Μας επιτρέπει σε κάθε περίπτωση να πετύχουμε τη σωστή μεσότητα, τον μέσο όρο ανάμεσα σε υπερβολές και ελλείψεις.
Δ. Το υποκείμενο της πράξης να θέλει ο κανόνας της πράξης του να ισχύει ως καθολικός νόμος.
Ε. Εσφαλμένη είναι εκείνη η πράξη της οποίας οι συνέπειες είναι χειρότερες από εκείνες άλλων πράξεων.

Σωστή απάντηση: 1-ε / 2- β / 3- γ / 4-δ / 5- α

1β. Να αποδώσετε το φιλοσοφικό περιεχόμενο των όρων: καθολικές έννοιες, εμπειρισμός, μονισμός.

(μονάδες 15)

Καθολικές έννοιες = ο Αριστοτέλης τις ονομάζει «καθόλου». Οι καθολικές έννοιες δεν είναι πράγματα ξεχωριστά από τα φυσικά αντικείμενα, αλλά προκύπτουν από αυτά μέσω νοητικής αφαίρεσης. Σχηματίζουμε δηλ. στο νου μας την καθολική έννοια της λευκότητας για παράδειγμα, όταν από διάφορα λευκά αντικείμενα αφαιρέσουμε όλες τις άλλες ιδιότητες και κρατήσουμε μόνο την ιδιότητα του λευκού.

Εμπειρισμός = γνωσιολογική θεωρία σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχει ουσιώδης a priori γνώση του κόσμου. Όλη η γνώση μας για την πραγματικότητα προέρχεται από την εμπειρία και παρέχεται μέσω των αισθήσεων.

Μονισμός = φιλοσοφική θεωρία που δέχεται ότι υπάρχει μία και μόνη ουσία στο σύμπαν. Χαρακτηριστικά παραδείγματα είναι η θεωρία του Σπινόζα για την ουσία, που την ταυτίζει με το Θεό ή τη φύση, και η θεωρία του Χέγκελ για την απόλυτη ιδέα. Γενικά, μονιστική είναι κάθε θεωρία που υποστηρίζει την ύπαρξη μίας και μοναδικής αρχής ή υπόστασης, είτε αυτή είναι υλική (υλισμός) είτε πνευματική (ιδεαλισμός).

ΘΕΜΑ Α2

2α. Να αναφέρετε τους τέσσερις (4) βασικούς στόχους της φιλοσοφικής δραστηριότητας, επεξηγώντας με συντομία τον καθένα από αυτούς.

(μονάδες 12)

Οι βασικοί στόχοι της φιλοσοφικής δραστηριότητας είναι οι εξής:

- 1) Διασάφηση γενικών εννοιών: Για να φιλοσοφήσουμε, είναι αναγκαίο πρώτα να κατανοήσουμε διάφορες γενικές και αφηρημένες έννοιες, όπως είναι ο εαυτός, ο χρόνος, κ.ά., να καταλάβουμε πώς χρησιμοποιούνται αυτές οι λέξεις και τι σημαίνουν. Επομένως, η φιλοσοφία αρχικά μελετά συστηματικά αυτές τις έννοιες και απομονώνει τα κοινά και σταθερά στοιχεία των σημασιών, δίνοντας έναν ορισμό που θα μας επιτρέπει να μην συγχέουμε τη μία με την άλλη έννοια.
- 2) Αιτιολόγηση βασικών πεποιθήσεων: Η φιλοσοφία μάς κάνει συνεχώς να απορούμε για πράγματα τα οποία προηγουμένως τα θεωρούσαμε αυτονόητα. Οι φιλόσοφοι υποστηρίζουν ότι οι αισθήσεις και η λογική μας συχνά σφάλουν και όσα δεχόμαστε ως προφανή στην καθημερινή μας ζωή δεν αποκλείεται να αλλάξουν, όπως αλλάζουν και οι αρχές που κατευθύνουν τις επιστημονικές έρευνες. Επομένως, οι φιλόσοφοι ζητούν να αιτιολογούμε ακόμα και τις πιο βασικές μας πεποιθήσεις, αυτές που αποκτήσαμε από την εμπειρία μας ή από την οικογένεια, το σχολείο αλλά και αυτές που δεχόμαστε ως προϋποθέσεις.
- 3) Διαμόρφωση μιας συνολικής θεώρησης του κόσμου και της θέσης του ανθρώπου μέσα σ' αυτόν: Η κοινή εμπειρία μας, η θρησκεία, οι επιστήμες, η τέχνη μάς φανερώνουν διαφορετικές όψεις του κόσμου, οι οποίες μπορεί να συγκρούονται μεταξύ τους. Αυτό που επιδιώκει η φιλοσοφία είναι να συνδυάσουμε τις διάφορες γενικές θεωρίες και αντιλήψεις και να διαμορφώσουμε μια συνολική και λογικά συνεκτική θεώρηση του κόσμου και της θέσης του ανθρώπου μέσα σ' αυτόν. «Μεγάλα» ερωτήματα για τη ζωή, το θάνατο, την ύπαρξή μας γενικά μπορούν να φωτιστούν, παρ' όλο που δεν μπορούν να απαντηθούν οριστικά, μέσα από τη συνολική θεώρηση.
- 4) Καθοδήγηση της πράξης και οργάνωση του τρόπου ζωής μας: Η φιλοσοφία πέρα από τη θεωρία, έχει και πρακτικούς στόχους. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να καθοδηγεί τις πράξεις μας, να μας υποδεικνύει αρχές και αξίες που θα ρυθμίσουν και θα νοηματοδοτήσουν τη ζωή μας, το πώς πρέπει να ζούμε ως άτομα, πώς να συμπεριφερόμαστε ο ένας στον άλλον, πώς να οργανώνουμε την κοινωνία μας.

**2β. Πώς εξελίχθηκε ο όρος «τέχνη» από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα;
(μονάδες 13)**

Στην αρχαιότητα, ο όρος «τέχνη» δήλωνε την απλή κατασκευή, τη δημιουργία κάθε νέου αντικειμένου, η οποία βέβαια απαιτούσε κάποια ικανότητα ή δεξιότητα. Δεν υπήρχε δηλαδή σαφής διάκριση ανάμεσα στη δραστηριότητα ενός τεχνίτη, που κατασκευάζει αντικείμενα χρήσιμα στην καθημερινή μας ζωή, και σε εκείνη του καλλιτέχνη, που ενδιαφέρεται κυρίως για την αισθητική ποιότητα των δημιουργημάτων του, παρ' όλο που φυσικά υπήρχαν ποιητές, ζωγράφοι, μουσικοί, των οποίων ο στόχος ήταν να προκαλέσουν απόλαυση με το έργο τους. Η διάκριση αυτή αναδείχτηκε μόνο τα νεότερα χρόνια, οπότε και διαμορφώθηκε η έννοια των «καλών τεχνών». Η τέχνη δηλ. αποσυνδέθηκε από στόχους με πρακτική αξία και εστίασε στην αίσθηση, την κρίση και κυρίως στην φαντασία μας ανεξάρτητα από οποιονδήποτε πρακτικό σκοπό. Η αισθητική αξία και απόλαυση αποτελούν βασικά στοιχεία της τέχνης με τη νεότερη σημασία της.

Επιμέλεια: Κατερίνα Μητσοπούλου